

Det förflutnas återkomst.

Filmer om det andra världskriget går ofta på tv. Många av dessa filmer innehåller våld, brutalitet och förnedring. Man kan ställa sig frågan: vad det är som gör, att det av våld präglade förflutna, fascinerar och förför?

Det finns en plågsam historia, som vi i våra vanliga medmänsklig ögon inte vill kännas vid. Men ändå - det tycks finnas en fascination inför det obegripliga, där "förnekelsens personer" låser in sina egna liv i vad som kan benämnas: glömskans och förnekelsens herbarium.

Ändå återkommer u-båtskrigen, krishändelser som Operation Barbarossa, Slaget vid Stalingrad, ökenstriderna i Afrika, Örnästet i Bayern, den heroinstinna övermaktens dårar, som kom att genoföra de makabra brott mot mänskligheten, som visar sig i arbetslägren, förintelselägren, koncentrationslägren.

Personlig forskning.

Det är denna efterföljd som Julie Lindahl känner till och vill forska i. Det är, vad jag förstår, en viljeyttring av stora mått. Att i sitt eget blod undersöka, upptäcka och se sig "förankrad" i 1900-talets mest förhatliga människohandling och krigsindustri.

Under 6 år förföljer henne tanken - att hon har en morfar och mormor som fortfarande är radikaliserade och sympatiserar med den nazistiska ideologin.

I förtvivlan, sorg och plåga går Lindahl in i denna process av samtal och släktforskning. Ställvis kan vissa samtal påminna om en sorts psykoterapi dvs. där hon själv får uppleva och behandla släktingars våldsövergrepp och destruktiva beteendemönster.

Här finns mormor - i boken Pendeln - med namnet Oma och morfar under beteckningen Opa. Samtidigt finns här även en morbror, vid namn Harty. som varit med på hela resan

Det börjar i Västtyskland 1989:

OMA, MIN TYSKA MORMOR, stod i den öppna dörren till sin lägenhet. När hissdörren öppnades sträckte hon ut armarna och vinkade mig till sig utan ett ord. Snart strök undersidan av hennes tummar kärleksfullts mina händer och jag

lade märke till hennes fina låga fingrar. De var eleganta, inte av den sort som hade blivit grova och trubbiga av hårt arbete. Den fina guldringen på hennes vänstra ringfinger fångade min blick som den alltid gjorde här hon höll mina händer så här. Det var en av de få saker som hon hade kvar efter sin man, min Opa, en gestalt från ett avlägset förflutet, någon som för länge sedan försvann ur våra liv.

Så intimt börjar berättelsen, där denna "pendel av ord" sammanbinder efterforskningar i England, Tyskland och Latinamerika. För det är här i dessa länder som barnbarnet Julie rör sig. Det betyder arkiv, studier, möten med människor, som blivit drabbade; koncentrationsläger, rättegångprotokoll - men även personliga släktbesök i Paraguay och Brasilien.

Efter Adolf Eichmann.

Det var nämligen hit till de dåvarande diktaturena som nazistförbrytarna tog sig under behörigt samhällsskydd. Julies morföräldrar flydde till Brasilien en dag 1960 strax före rättegången i Israel mot Adolf Eichmann.

Boken Pendeln rymmer många personliga samtal med Opa och Oma. Samtal som inte alltid blir klarläggande gå grund av den individuella förnekelsen av vad som skett. Författarens varsamma samtal klarlägger och förtydligar.

Men Julie går vidare. Hon pressar fram de närvarande personernas inre för att visa på Oma mardrömmar, förankringen i den ridande armén och vilka konsekvenserna därav blev.

Efter Berlinmurens fall låg även de östtyska arkiven tillgängliga. Besöken i Polen blev många och den personliga erfarenheten som Julie gör är både smärtsam och samvetsöm.

Mormor och morfar.

Lindahls mormor och morfar tillhörde alltså de nazistiska SS-trupperna, inte bara de allmänt definierade utan en elit, vars aktiviteter inledningsvis började med förkovringar i den tyska ridsporten. De ridande stridstrupperna blev en förtrupp i det polska angreppet i september 1939.

Avdelningen, Ahnenerbe, genomförde överfall och mord på polska bönder. Följden blev därefter att de tyska erövrarna tog godsens i anspråk och drev dem som sina egna gårdar med vidsträckta landområden. Så blev det tex. i det polska

Konin där Opa drev beslagtagna egendomar och därmed skapade sig en egen förmögenhet på de erövrades bekostnad.

Sondergericht.

En specialdomstol uppstod under namnet Sondergericht, där den tyska maktens hierarkier styrde. Redan 1934 hade alltså Opa anslutet sig till den nazistiska rörelsen och han företrädde därefter en våldsideologi och radikaliserings, som följde honom hela livet ut.

Vid ett samtal i Tyskland 2013 förekommer följande ordväxling:

Det här har alltid varit hästsportens mecka och det är uppenbart att din morfars karriär fick ett fint lyft när han gick med i beridna SS. Självklart vill hon inte att du ska få reda på det, men alla andra vet.

Hon vände sig otåligt mot mig, trött på mitt tassande på tå.

"Beridna SS var Himmlers utvalda riddare som skulle återupprätta Tysklands ära och visa den ariska överhögheten på Europas ridbanor och så småningom i krig. Makt och inflytande följde med det jobbet."

Boken har två avdelningar - den första delen under rubriken "Tiga är guld" och den andra "Den röda jorden".

Latinamerika.

År 2016 refererar till en rad olika samtal på orter i Latinamerika som Asunción, Sao Paulo, Campo Grande, Maracaju och Brasilia.

Det visar sig dock att vistelsen i dessa länder även har sitt slut. Stora egendomar köpta för pengar som inte finns eller på garantier som är falska. Opa härskade över betesmarker som uppgick till 15000 hektar dvs. "mer än femton tusen fotbollsplaner. Hur hade han haft råd med detta?

Den konkreta följden blir inte oväntat att "Opa inte kunde betala tillbaka lånen eftersom han vägrade lära sig språket och eftersom drömmen om Lebensraum helt enkelt hade varit självförstörande."

Unik bok.

Julie Lindahl har skrivit en unik bok, som visar på hur vanliga människor kan gå in i förödande maktstrukturer och destruktiva mål.

Överraskande är att det inte finns ånger och personlig självinsikt, utan snarare förnekelse och glömska. På så sätt är boken *Pendeln* en tankeväckande berättelse om det destruktiva våldet, som kan ta en till synes vanlig, nära människas psyke i besittning.

Därför lever i på en skör tråd av värdighet; att maktens och våldets närvaron i alla avseenden måste få starka motkrafter. Men - naturligtvis - den smärtsamma förankringen i avlägsna släktled svider och gör djupa sår i skrivarens själ.

Hans-Evert Renérius

Bok: PENDELN. Ett barnbarn utforskar sin familjs nazistiska förflutna. Julie Lindahl, Norstedts, 2019, s. 310.